

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken over de ruimtevaartnota 2014–2020 (Kamerstuk 24 446, nr. 55).

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Vermeij

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Thomassen

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
  - Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie**
  - Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie**
  - Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie**
- II Antwoord / Reactie van de Minister**
- III Volledige agenda**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de nota over ruimtevaartbeleid 2014–2020. Zij onderschrijven het belang van een florierende ruimtevaartsector voor innovatie, economische groei, de kansen die dit biedt aan ondernemers en de bijdrage aan allerlei maatschappelijke vraagstukken. Deze leden hebben over de nota nog een aantal vragen.

De uitdaging is om Nederlandse bedrijven en organisaties, die actief zijn op het gebied van geo-/satellietdataverwerking, een betekenisvolle rol te laten spelen op de wereldmarkt voor deze dienstverlening. In hoeverre achter de Minister het reëel om van 1% van de geschatte mondiale omzet in deze diensten, te groeien naar een marktaandeel van 3,3% in 2020, zoals benoemd in het rapport «Meer Waarde voor onze Aarde» van de taakgroep Toepassingen Satellietdata? De leden van de VVD-fractie steunen de ambitie van de Minister van harte om met behulp van deze taakgroep een groter aandeel te verwerven in de groeiende mondiale markt voor satellietdata-diensten.

In Europa wordt ruimtevaart-infrastructuur vooral ontwikkeld in de context van programma's van het European Space Agency (ESA), zo schrijft de Minister. Nederland huisvest in Noordwijk de grootste vestiging van het ESA, met 2.500 hooggekwalificeerde medewerkers. Nederland wil deze vestiging, het European Space Research and Technology Centre (ESTEC) in Noordwijk, graag in haar geheel behouden en versterken. Dat is niet vanzelfsprekend en vergt een actieve houding van de overheid. Deze leden hebben in het recente verleden gezien dat er twijfels waren over de positie van ESTEC, vanwege de afnemende financiering vanuit de overheid. Zij lezen dat de Minister hiervoor 13 miljoen euro heeft gereserveerd op de Aanvullende post van de Rijksbegroting. Is dit een afdoende reservering, ook voor na 2018? Kan de Minister nader ingaan op het financiële plaatje, met een uitsplitsing van de bedragen per jaar en de risico's voor de langere termijn? Met de bovengenoemde twijfel over de positie van ESTEC was ook sprake van een vertrek uit Nederland wanneer er onvoldoende middelen beschikbaar gesteld zouden worden door Nederland. Welke strategische allianties heeft de Minister nu binnen Europa gesloten, zodat niet steeds deze voortbestaansvraag opkomt ten aanzien van het voortbestaan van ESTEC in Noordwijk?

Veel Nederlandse bedrijven profiteren van de aanwezigheid van ESTEC. Technologische kennis en ervaring worden opgedaan, die leiden tot nieuwe producten, met spin-offs naar andere sectoren. In dit verband wordt er wel gesproken van een «multiplier effect»; iedere investering in ruimtevaartonderzoek door de overheid leidt tot een veelvoud aan verdere investeringen van bedrijven. Wat is de multiplier van de Nederlandse investeringen in ESTEC? Hoe beoordeelt u deze investeringen in relatie tot andere innovatiemaatregelen? Hoeveel bedraagt de lidmaatschapsbijdrage van Nederland aan European Space Agency (ESA) momenteel? Hoe hoog is daarnaast de bijdrage voor deelname aan optionele programma's?

De leden van de VVD-fractie lezen dat satellieten van de Europese Copernicus- en Galileo-programma's data opleveren die gratis ter beschikking worden gesteld aan een ieder die daarvan gebruik wil maken. Zij delen de mening van de Minister dat dit kansen biedt om nieuwe diensten te ontwikkelen en nieuwe markten aan te boren in Nederland en daarbuiten. Denkt de Minister dat de potentie van die data nu voldoende wordt benut? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Welke acties onderneemt hij om de beschikbaarheid van deze data te bevorderen of breder onder de aandacht te brengen?

Verder lezen deze leden dat onder andere India en Brazilië al een zeer ontwikkelde ruimtevaartsector hebben opgebouwd die kansen en mogelijkheden bieden voor Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen. In hoeverre worden die kansen nu al benut en op welke wijze zet de Minister zich ervoor in dat Nederland in de toekomst nog meer de mogelijkheden kan gaan benutten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de nota ruimtevaart 2014–2020. Zij hebben nog enkele vragen. Deze leden vragen de Minister een overzichtelijke tabel te geven met de uitgaven aan de ruimtevaartsector in Nederland waarin tevens de uitgaven worden uitgesplitst naar departementen en private instellingen. Ook vragen zij de Minister een tabel te geven van alle inkomsten uit de ruimtevaartsector, waarin tevens de uitgaven worden uitgesplitst naar departementen en private instellingen.

Op welke manier kunnen zonnestormen leiden tot schade aan elektriciteitsnetwerken? Wanneer wordt de Kamer geïnformeerd over een waarschuwingsstructuur voor extreme zonneactiviteit? Waarom zijn back-up systemen «uit de mode» geraakt? Sinds wanneer is mode een criterium om back-up systemen al dan niet in stand te houden? Welke functionaliteiten worden vanuit de ruimte bediend? Ook vragen de leden van de PvdA-fractie om nader in te gaan op de diverse kwetsbaarheden waarover op pagina 15 van de nota wordt gesproken.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het oprichten van een interdepartementaal Space Security Centre? Ook vragen deze leden om op de hoogte te worden gehouden van de voortgang van de afspraken van de ESA-ministerconferentie in 2012.

Waarom is de Nederlandse bijdrage aan de optionele ESA programma's lager dan het gemiddelde van de aangesloten landen? Is met 13 miljoen euro extra vanaf 2018 eigenlijk wel sprake van een substantiële extra bijdrage? Of is dit slechts een symbolische druppel op een gloeiende plaat?

Hoeveel mensen werken er bij ESTEC en hoeveel geld gaat er om? Wat is de betekenis van ESTEC voor de Nederlandse economie en werkgelegenheid? Hoeveel werkgelegenheid is er gemoeid met het Galileo referentie Centrum, dat in 2016 in Noordwijk van start zou moeten gaan? Op welke manier wordt uitvoering gegeven aan het White Paper ESTEC van de topsector High Tech Systemen en Materialen (HTSM)?

Deze leden vragen verder om nadere uitleg over de positie van de Netherlands Space Office (NSO) in de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO). Hoe ziet de genoemde zelfstandigheid eruit?

Kan de Kamer voorafgaand aan de ESA-ministersconferentie van 2 december 2014 geïnformeerd worden over de Nederlandse inzet, en daarna over de uitkomst?

Hoe vergroot de overheid de aantrekkelijkheid van de Nederlandse lucht- en ruimtevaart industrie en aanverwante kennisinstellingen en instituten bij het aantrekken en behouden van (internationaal) toptalent?

Is er sprake van een integraal en interdepartementaal ruimtevaartbeleid en in hoeverre zijn (NWO) kennisinstellingen onderdeel van deze integrale visie?

Nederland heeft de ambitie uitgesproken om de mondiale toppositie die zij heeft opgebouwd bij de ontwikkeling van optische instrumenten te behouden en verder uit te werken. Welke concrete initiatieven onderneemt de Nederlandse regering om de afzetmarkt nog verder te vergroten en de spin-off met andere sectoren te bewerkstelligen?

Zoals de nota aangeeft hebben optische instrumenten een belangrijke technologische spin-off naar de halfgeleider-/lithografie-industrie, dit zorgt voor valorisatie van de investering maar ook voor een belangrijke technologische spin-off naar andere sectoren. Welke initiatieven onderneemt u om samenwerkingsverbanden op het gebied van optische instrumentontwikkeling en de zogenoemde technologische spin-off naar de halfgeleider-/lithografie industrie te bewerkstelligen?

De nota geeft aan dat NSO de samenwerking in de ruimtevaartsector gaat bevorderen en gaat toezien op het gezamenlijk optrekken van Nederlandse bedrijven en organisaties, en er komt een actieplan om markten te ontwikkelen voor het Nederlandse bedrijfsleven. Hoe verhoudt dit actieplan zich tot de reeds beproefde en bewezen initiatieven zoals het Netherlands Institute for Space Research (SRON)?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de fractie van D66 hebben kennisgenomen van de nota over ruimtevaartbeleid 2014–2020. Zij zijn blij dat hiermee een lange termijn beleidsagenda is geformuleerd over de inzet voor het toekomst ruimtevaartbeleid van Nederland.

Hoe verhouden de teruglopende budgetten voor ruimtevaart zich tot de terechte ambitie van dit kabinet op het gebied van ruimtevaart? Kan met de huidige geraamde budgetten de positie van Nederland binnen Europa op het gebied van ruimtevaart gehandhaafd worden?

Deze leden lezen dat de Minister van plan is via het Small Business Innovation Research (SBIR)-programma de ontwikkeling van innovatieve diensten te stimuleren. Wat zal het onderwerp van de tender zal zijn? Wat is het budget? Worden naast de bestaande mkb-bedrijven, ook startups meegenomen in het SBIR-Space programma?

Voort lezen de leden van de D66-fractie dat een goede vraagsturing vanuit de overheid, wetenschap en/of de markt een belangrijke randvoorwaarde is voor het slagen van de instrumentenambities van Nederland. Waarom kiest de Minister ervoor om de vraagsturing via de topsectoren te laten verlopen in plaats van de in de groeibrief aangekondigde wetenschapsagenda? In de roadmaps worden afspraken gemaakt over doorbraaktechnologieën en termijnen voor toepasbaarheid en commerciële inzetbaarheid. Hoe wordt omgegaan met octrooien op deze technologieën? Worden deze, tegen vergoeding, beschikbaar gesteld aan bedrijven? Hoe zal gecommuniceerd worden over de resultaten van de roadmaps zodat opbrengsten van publiek gefinancierd onderzoek duidelijk worden? Waarom kiest de Minister ervoor om alleen de topsectoren te informeren over de mogelijkheden die satellietdata kunnen bieden? Dergelijke data is vooral interessant voor startups en innovatieve mkb'ers. Is de Minister van plan om informatie over mogelijkheden van satellietdata breder te communiceren dan alleen binnen de topsectoren?

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Nota over Ruimtevaartbeleid 2014–2020

Brief regering – Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp –
11 september 2014 – Kamerstuk 24 446, nr. 55